

COVID-19 ÉS RÉSZVÉTEL A GAZDASÁGI TÁRSASÁG LEGFŐBB SZERVÉNEK DÖNTÉSÉBEN

A Covid-19 járvány kapcsán bevezetett korlátozások, kijárási tilalmak és a fertőzésveszély miatt a gazdasági társaságok legfőbb szervei nem tudtak személyes jelenlét mellett ülést tartani és a legfontosabb, illetve haszthatatlan döntéseket meghozni. Szükség volt olyan megoldásokra, amelyek áthidalják ezt a helyzetet. A Kormány rendeletek útján tette meg a kívánt lépéseket, ennek során hangsúlyos szerepet kaptak az elektronikus hírközlési eszközök, amelyek személyes jelenlét nélkül biztosítják jognyilatkozatok tételét, tárgyalások tartását, jognyilatkozatok, határozatok továbbítását. A 2020-ra kiszélesedő pandémia következtében az emberek többsége csak az online térre hagyatkozhatott. A McKinsey & Company 2020-ban közzétett tanulmánya szerint a Covid-19 járvány hét évvel felgyorsította a digitális átalakulást. Az ügyfelek interakcióinak 58%-a digitális, ami rendkívüli növekedés a 2019-es 36%-hoz képest.¹ A jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy a kormányrendeletek, különösen az 502/2020-as számú, milyen megoldásokat kínáltak a jognyilatkozatok megtételére, valamint a legfőbb szerv döntésében való részvételre, és ezek hogyan illeszkednek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) szabályaihoz.

I. A 502/2020. (XI. 16.) KORM. RENDELET ÁTMENETINEK SZÁNT, DE TARTÓSNAK BIZONYULÓ SZABÁLYAI

A Magyar Közlönyben 2020. április 10-én került kihirdetésre a veszélyhelyzet során a személy- és vagyonegyesítő szervezetek működésére vonatkozó eltérő rendelkezésekről szóló 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet, amely 2020. június 17-ig volt hatályban. Ezt egy viszonylagosan nyugodt időszak követte, majd ősszel újrakezdődött minden, aminek következtében 2020. november 16-án megjelent a veszélyhelyzet során a személy- és vagyonegyesítő szervezetek működésére vonatkozó eltérő rendelkezések újbóli bevezetéséről szóló 502/2020. (XI. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet). A Korm. rendelet lényegében megismétli, újból bevezeti azokat a veszélyhelyzeti rendelkezéseket, amelyeket a korábbi, 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet előírt. A Korm. rendelet 2021. február 7-ig volt hatályban, majd egy huszárvágással ugyanezen a napon a 2021. február 7-én hatályos szöveggel ismét hatályba lépett (a 35. § kivételével). Ezt követően a 80/2021. (II. 22.) Korm. rendelet 2021. május 23-ig meghosszabbította annak hatályát. A Korm. rendelet azonban ma is hatályban van, mert a 71/2021. (V. 21.) Korm. rendelet 1. § 12. pontja a hatályát a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény hatályvesztéséig meghosszabbította. Te-

kintsük át röviden, hogy a Korm. rendelet hogyan rendelkezik átmenetileg a döntéshozó szerv működéséről, amely szélesebb kört, a jogi személyeket (köztük a gazdasági társaságokat is) érinti.

A Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a jogi személy döntéshozó szervének ülése – ideértve a küldöttgyűlést és a részközgyűlést is – immáron megtartható a tagok személyes részvétele mellett is.

A Korm. rendelet 3. § (2) bekezdése továbbra is biztosít kivételes lehetőségeket annak érdekében, hogy a döntéshozó szerv tagjainak ne kelljen személyesen megjelenés mellett részt vennie a döntéshozatalban.

A jogi személy döntéshozó szervének (a) ülése a tag elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével történő részvételével is megtartható, vagy (b) határozathozatalára – ha a jogi személyre vonatkozó törvényi előírás az ülés tartása nélküli döntéshozatalt nem zárja ki – az ügyvezetés kezdeményezésére ülés tartása nélkül is sor kerülhet, akkor is, ha a jogi személy létesítő okirata e lehetőségekről és annak feltételeiről nem rendelkezik. A Korm. rendelet bevezetett szabályai tehát csak akkor vehetők figyelembe, ha a létesítő okirat e kérdésekről nem rendelkezik, nincsenek szabályozva.

Az ehhez az előíráshoz kapcsolódó érdekes jogvitában döntött a Fővárosi Ítéltábla Gf.40.101/2021/5. számú ítéletében. A felperes egy kft. egyik tagja, aki az írásban hozott társasági határozatok bírósági felülvizsgálatát kérte, több indokra is hivatkozva, melyek egyike az volt, hogy az ügyvezető által elrendelt írásbeli döntéshozatal a társasági szerződésbe ütközik, amely – véleménye szerint – az írásbeli szavazás lehetőségét kizárta, ekként még a 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendeletre tekintettel sem volt írásbeli szavazás elrendelhető. A 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja hasonlóan rendelkezett a hatályban lévő Korm. rendelethez: „b) határozathozatalára – ha a jogi személyre vonatkozó törvényi előírás az ülés tartása nélküli döntéshozatalt nem zárja ki – az ügyvezetés kezdeményezésére ülés tartása nélkül is sor kerülhet, akkor is, ha a jogi személy létesítő okirata e lehetőségekről és annak feltételeiről nem, vagy e rendeletben foglaltaktól eltérően rendelkezik.” Az alperes 2017. március 8-án kelt, egységes szerkezetű társasági szerződése az alábbi előírást tartalmazta: „a társaság a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyekben taggyűlés tartásával határozhat.” Az ítéltábla úgy ítélte meg, összevetve a társasági szerződés és a Korm. rendelet rendelkezését, hogy az alperes kft. – a Ptk. 3:16. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel – a Korm. rendelet 3. § (1) és (2) bekezdésében írtak alapján jogszerűen élt az ülés tartása nélküli döntéshozatal lehetőségével, hiszen a jogszabályhely kifejezetten rögzíti, hogy a döntéshozó szerv ülésének megtartása abban az esetben is szabályszerűnek tekinthető, ha létesí-

tő okirat ezt nem teszi lehetővé. Álláspontunk szerint nem mindegy, mit értünk azon, hogy „a létesítő okirat azt nem teszi lehetővé”. Nem mindegy, hogy a létesítő okirat nem szól az adott kérdésről (azaz nem szabályozza azt, de nem is zárja ki), vagy azt kifejezetten kizárja, akár úgy is, hogy minden határozatra vonatkozóan taggyűlés tartását írja elő (mint ahogy jelen esetben is történt). Szerencsésebb lett volna, ha ebben a helyzetben a vezető tisztségviselő inkább a konferencia taggyűlés tartásáról dönt. Az ítéletábra egyebekben a határozatot hatályon kívül helyezte, csak más jogi alapokon.

A Korm. rendelet 3. § (3) bekezdése jelzi, hogy a leírt egyedi szabályok alkalmazásának különösen abban az esetben van helye, ha a döntéshozó szerv ülése az érintettek létszáma alapján az ülés tervezett megtartása idején hatályos járványügyi korlátozások miatt előreláthatóan nem tartható meg vagy az egészségügyi kockázat így csökkenthető. A Korm. rendelet arra is lehetőséget ad, hogy a döntéshozó szerv ülésén csak egyes tagok vegyenek részt elektronikus hírközlési eszközök segítségével, a többiek pedig személyesen legyenek jelen. A Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése hatalmazza fel a vezető tisztségviselőt az említett különös intézkedések bevezetésére. A Korm. rendelet arra a helyzetre is gondol, hogy ha több vezető tisztségviselő van, e döntés esetleg problémát vagy vitát okozhat, ezért erre az esetre a munkáltatói jogok gyakorlására feljogosított vezető tisztségviselőhöz delegálja ezt a jogosítványt.

A Korm. rendelet bizonyos szabályok betartásáról külön rendelkezik a 4. § (2) bekezdésében:

„a) az ülés összehívására vonatkozó meghívóból a napirendre vonatkozó részletes tájékoztatás nem mellőzhető, és a határozat tervezetét a taggal közölni kell (szükséges megjegyezni, hogy a Korm. rendelet 4. § a) pontja kérdést vet fel; normál esetben a határozat tervezetét az ülés tartása nélküli döntéshozatalnál kell csak megküldeni. A Korm. rendelet szabályozásának szerkezetéből, valamint az „és” szó használatából ugyanakkor arra lehet következtetni, hogy ezt most az ülés tartása esetén is meg kellene tenni.),

b) elektronikus hírközlő eszköz útján való jelenlétre vonatkozóan:

ba) meg kell határozni az igénybe vehető, a tagok azonosítását, és a tagok közötti kölcsönös és korlátozásmentes kommunikációt biztosító elektronikus hírközlő eszközöket és informatikai alkalmazásokat, és

bb) ha a jogi személy ügyvezetése a tagokat (képviselőket) személyesen nem ismeri, meg kell határozni a személyazonosság igazolásának módját,

c) ülés tartása nélküli döntéshozatal esetén:

ca) a szavazat megküldésére legalább 8 napot kell biztosítani,

cb) a Ptk. 3:20. § (2)–(4) bekezdését alkalmazni kell,

cc) a tag szavazata akkor érvényes, ha abból egyértelműen megállapítható a tag személye (név, lakóhely vagy székhely, szervezet esetén képviselőjének neve), a szavazásra bocsátott határozattervezet megjelölése – több határozati javaslat esetén a határozattervezetek sorszámára – és az arra adott szavazat, és

cd) a tag a szavazatát a 7. §-ban meghatározott módon is megküldheti.

A felügyelőbizottság és könyvvizsgáló tájékoztatására és a döntéshozó szerv ülésén való részvételére a tagokkal azonos módon kell sort keríteni.”

A Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése rendelkezik az ülés vezetéséről, a jelenléti ív és a jegyzőkönyvvezetés kérdéséről. A vezető tisztségviselő (több vezető tisztségviselő esetén erre kijelölt vezető tisztségviselő²⁾ vezeti le a döntéshozó szerv ülését és készíti el a döntéshozó szerv ülésének jegyzőkönyvét. A jegyzőkönyvben rögzíteni kell az ülés megtartásának körülményeit is. Ha az ülésen valamennyi tag elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével vesz részt, a jegyzőkönyvet az ülést levezető vezető tisztségviselő írja alá. Ha az ülésen valamennyi tag elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével vesz részt, jelenléti ívet nem kell készíteni, azonban a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ülésen elektronikus hírközlő eszköz útján részt vevő tagok adatait. Egyéb esetben a jelenléti íven kell feltüntetni az ülésen elektronikus hírközlő eszköz útján részt vevő tagok adatait. Ha az ülésen valamennyi tag elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével vesz részt, a jegyzőkönyvet az ülést levezető vezető tisztségviselő írja alá.

A leírt rendelkezések elsősorban a közkereseti társaságok (a továbbiakban: kkt.) és a betéti társaságok (a továbbiakban: bt.) számára nyújtanak jelentős segítséget, a korlátolt felelősségű társaságra (a továbbiakban: kft.) és a részvénytársaságokra (a továbbiakban: rt.) vonatkozóan a Ptk. tartalmaz idevágó rendelkezéseket.

A Korm. rendelet 4. § (4) bekezdése szigorúan előírja, hogy az ügyvezetése köteles megtenni mindent annak érdekében – ideértve a rendelkezésére álló elektronikus hírközlő eszköz vagy más személyazonosítást lehetővé tevő elektronikus eszköz segítségével történő tájékoztatást is –, hogy a tagok a döntéshozattal összefüggő, az (1) bekezdés szerinti tájékoztatást és okiratokat (meghívó, napirend, határozattervezet, döntés módja, az igénybe vehető elektronikus hírközlési eszköz és alkalmazás, a személyazonosítás módja stb.) megkapják, valamint hogy a meghozott döntésekről tájékoztatást kapjanak.

A Korm. rendelet 7. § (1) bekezdése szerint a jogi személy szervei az írásbeli jognyilatkozatokat – ideértve a döntéshozó szerv működésével összefüggő okiratokat is – a tag elektronikus levelezési címére (e-mail-cím) is megküldhetik. Ha a jogi személy létesítő okiratából más nem következik, az írásbeli jognyilatkozatot minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy elektronikus bélyegzővel, ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés-szolgáltatással való hitelesítéssel kell aláírni. A 7. § (2) bekezdése szerint a tagok a jogi személlyel kapcsolatos jognyilatkozataikat elektronikus üzenetben (e-mail) is közölhetik a jogi személlyel. Ha a jogi személy létesítő okiratából más nem következik, a jogi személy tagnak a jognyilatkozatát minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással, ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhite-

lesítés-szolgáltatással való hitelesítéssel kell aláírnia. Ha a jogi személy létesítő okiratából más nem következik, a természetes személy tag a jognyilatkozata elektronikus aláírására nem köteles, azonban a jognyilatkozatnak a tag azonosíthatóságához szükséges adatokat tartalmaznia kell. A Korm. rendelet 7. § (1) bekezdése biztosítja annak lehetőségét, hogy a jogi személy írásba foglalt határozatai és írásbeli jognyilatkozatai a tagok e-mail címére is elküldhetők. Ez az elektronikus úton történő közlés megengedését jelenti, de nem az elektronikus jognyilatkozat tételét. Mégis, a bekezdés második fordulata az írásbeliség és az elektronikus úton tett jognyilatkozat feltételeit taglalja, amiből az a következtetés vonható le, hogy engedi a jognyilatkozatok, határozatok elektronikus úton történő megtételét is. A 7. § (1) bekezdése kifejezetten rögzíti (arra az esetre, ha a létesítő okirat másként nem rendelkezik), hogy maga a jogi személy (értsd gazdasági társaság és annak jogi személy tagja) írásbeli jognyilatkozatát minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy elektronikus bélyegzővel, ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés-szolgáltatással való hitelesítéssel köteles aláírni. A 7. § (2) bekezdése viszont azt engedi, hogy a tagok e-mailben közöljék jognyilatkozataikat. Ez jelenti egyrészt azt, hogy azt elektronikus eszközzel tegyék meg, másrészt azt is, hogy elektronikus úton küldjék meg.

A Korm. rendelet a természetes személy tag jognyilatkozatát illetően kimondja, hogy a jognyilatkozata elektronikus aláírására nem köteles, azonban a jognyilatkozatnak a tag azonosíthatóságához szükséges adatokat tartalmaznia kell.³ Nyitott kérdés marad, hogy mely adatokra vonatkozik ez, feltehetően a cégnyilvántartásban szereplő azonosító adatok megfelelnek erre. A Korm. rendelet 7. § (3) bekezdése nem túl következetesen⁴ rendelkezik arról is, hogy az e paragrafus (értsd 7. §) szerinti, elektronikus üzenetben (meglátásunk szerint, összefüggésben a többi hivatkozott szabállyal, ez az e-mailt jelentheti) foglalt nyilatkozat elektronikus írásbeli jognyilatkozatnak minősül. E két szabály különleges jelentőségű, tekintve a későbbiekben, az írásbeli jognyilatkozatnál boncolgatott kérdéseket.

II. A PTK. ÉS A VESZÉLYHELYZETI RENDELETI SZABÁLYOZÁS KAPCSOLATA

A Korm. rendelet – figyelemmel a koronavírus elterjedésére és annak pandémiává szélesedésére – igyekezett különös rendelkezésekkel lehetővé tenni, hogy a jogi személyek, köztük a gazdasági társaságok legfőbb szervének döntését a tagok személyes jelenlét nélkül is megoldják. A szabályozás a jogi megoldások tekintetében figyelembe vette a Ptk. rendelkezéseit, így az ülés tartása nélküli, illetve az elektronikus hírközlési eszközök igénybevételel történő részvétel lehetőségét biztosította. A hol részletező, hol pedig keretjellegű szabályozás miatt érdemes áttekinteni azt is, hogy a Ptk. milyen előírásokat tartalmaz idevágóan, rávilágítva egyben

arra is, hogy a Korm. rendelet mennyiben tért el a Ptk.-tól vagy alkotott plusz normákat ahhoz képest.

Az ülés tartása nélküli döntéshozatal szabályait a jogi személy általános szabályainál találjuk (Ptk. 3:20. §), ahol ez nincs formalizálva, nincs kötelező írásbeliség, nincs közlésre vonatkozó előírás, így akár elektronikus hírközlési eszközökkel is bonyolítható, megkötések nélkül (például e-mail, viber, sms stb.). Ehhez képest a gazdasági társaságoknál a Ptk. jóval szigorúbb elvárásokat fogalmaz meg, megjelenik többek között az írásbeliség általános követelménye, a jognyilatkozatok közlési módjának kötöttsége, ami fokozottabb odafigyelést igényel.

1. Az társasággal kapcsolatos jognyilatkozatok és határozatok formája

A Ptk. „A gazdasági társaságok közös szabályai” cím alatt szól a jognyilatkozatok megtételének módjáról (Ptk. 3:91. §). A 3:19. § (1) bekezdése szerint a társasággal kapcsolatos jognyilatkozatot írásban lehet megtenni. Ezt a rendelkezést alkalmazni kell a társaság határozataira, valamint a jognyilatkozatoknak és határozatoknak a címzettel való közlésére. A törvényhelyhez fűzött miniszteri indokolás szerint „[a] gazdasági társaságok életében különös jelentősége van annak, hogy a jognyilatkozatok – ideértve a társaság által hozott határozatok is – rögzített, utólag is ellenőrizhető formában jöjjenek létre. Ennek módjaként a törvény – minden olyan esetre, amelyre vonatkozóan speciális szabályozás mást nem ír elő – az írásbeliséget határozza meg.” A szabályozás alapján általános elvárás (kkt., bt., kft. és rt. esetében is), hogy a társasági határozatokat, továbbá a társasági jognyilatkozatokat (például a tagokhoz, harmadik személyekhez intézett jognyilatkozatokat) írásba kell foglalni és a címzettel is e formában kell közölni. Társasági jognyilatkozat például a legfőbb szerv ülésére szóló meghívó, a tag felszólítása a vagyoni hozzájárulás teljesítésére, a tagok, részvényesek jognyilatkozatai, így például a napirend kiegészítésére tett javaslat, a kisebbségi jogok gyakorlása körében tett indítványok, a tagsági jogviszony felmondása kkt. és bt. esetében, az ügyvezető tiltakozása a másik ügyvezető intézkedése ellen, közös tulajdonú üzletrész esetén közös képviselő választása és személyének bejelentése a társaság számára, közgyűlés napirendjére tűzött ügyre vonatkozó tájékoztatás kérése. A Győri Ítéltábla Gf.20.121/2016/6. számú határozata szerint a Ptk. 3:190. § (1) bekezdésében említett taggyűlési meghívó a Ptk. 3:91. § (1) bekezdése szerinti írásbeli jognyilatkozatnak minősül. A Ptk. 3:246. § (5) bekezdése alapján a részvénykönyv vezetése során hozott határozatok is társasági határozatnak minősülnek. Fővárosi Ítéltábla Gf.40.093/2020/6. számú döntésében kitért arra, hogy „[a] Ptk. rendelkezéseiből következően korlátozott felelősségű társaság esetén a tag a létesítő okiratban, illetve a tagjegyzékben és a cégjegyzékben szereplő lakóhelyének (lakcímének) megváltozását a társasághoz, illetve az annak képviselőjére jogosult ügyvezetőhöz címzett írásbeli jognyilatkozatban köteles bejelenteni a

társaság részére. [...] Ugyanígy kell eljárnia akkor is, ha a társaság hozzá címzett jognyilatkozatait – így például a taggyűlési meghívót – a létesítő okiratban, illetve a tagjegyzékben és a cégjegyzékben szereplő lafcímétől eltérő más címre kéri megküldeni.”

Fővárosi Ítéltábla Gf.40.179/2018/4. számú eseti döntése szerint a Ptk. gazdasági társaságok közös szabályai között elhelyezett 3:91. § (1) bekezdése szerint a társasággal kapcsolatos jognyilatkozatot írásban lehet megtenni. E rendelkezést alkalmazni kell a társaság határozatára, valamint jognyilatkozatnak és határozatnak a címmel való közlésére. Az írásbeliség ezért nélkülözhetetlen az örökös Ptk. 3:170. § (1) bekezdésében foglalt tagjegyzékbe bejegyzési kérelme esetén is.

A Ptk. – az írásbeliség általános előírása ellenére – olykor egyedileg is megköveteli azt. A legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben például az alapító vagy az egyedüli tag írásban határoz [3:109. § (4) bekezdés], a döntés az ügyvezetéssel való közléssel válik hatályossá (értelemszerűen írásban kell közölni); a tagsági jogviszony felmondása kkt. és bt. esetében (Ptk. 3:147. §), közgyűlés napirendjére tűzött ügyre vonatkozó tájékoztatás kérése (Ptk. 3:258. §) írásban történhet.

A Korm. rendelet szabályaival összefüggésben érdemes vizsgálni, hogy a társasági jognyilatkozatok, illetve határozatok megtehető-e elektronikus úton. A Ptk. előremutató ebben a tekintetben, a 3:91. § (2) bekezdése szerint a társasággal kapcsolatos jognyilatkozat megtehető elektronikus hírközlő eszközök útján is, ennek a feltétele pedig az, hogy a társaság létesítő okirata ezt tegye lehetővé. Alapvetően tehát a társaságon, közelebbről az alapítokon vagy később annak legfőbb szervén múlik, hogy tesznek-e ilyen irányú kikötést a létesítő okiratban. A Ptk. miniszteri indokolása idevágóan az alábbiakat tartalmazza: „Az írásbeliség természetesen az elektronikus úton létrejövő okiratokat is jelenti, azzal a korlátozással, hogy a mai viszonyok között még nem várható el minden társaságtól, illetve társasági tagtól az okiratok elektronikus úton való kezelése. Ezért a társasági viszonyokban az ilyen írásbeliség igénybevételének előfeltétele az, hogy erről a tagok a létesítő okiratban megállapodjanak, és meghatározzák az elektronikus hírközlő eszközök igénybevételének feltételeit is.” A Korm. rendelet lehetővé teszi az elektronikus úton történő jognyilatkozattételt akkor is, ha a gazdasági társaság létesítő okirata erről nem rendelkezett.

2. Az írásbeliség követelménye, különös tekintettel az elektronikus úton tett jognyilatkozatokra

Az írásbeliség követelménye okán érdemes arra is kitérni, hogy egy jognyilatkozat a magánjog szemüvegén át mikor tekinthető írásbelinek. A Ptk. a kötetmek közös szabályai között tárgyalja az írásbeliség követelményeit. A Ptk. 6:7. § (1) bekezdése szerint ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták. Az elektronikus úton tett jognyilatkozatok szempontjából azonban a Ptk. 6:7. § (2) és (3) bekezdése tartalmazza a

lényegét: a (2) bekezdés szerint, ha a Ptk. eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta. A 6:7. § (3) bekezdése alapján írásbelinek tekinthető a jognyilatkozat akkor is, ha annak közlésére 1. a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, 2. a nyilatkozattevő személyének és 3. a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.

A Ptk. elvárásait – a 6:7. § (2) bekezdését alkalmazva – papíralapú jognyilatkozat esetén viszonylag könnyű értelmezni és teljesíteni. Bonyolultabb a kérdés azonban, ha a jognyilatkozatot elektronikus úton teszik. E körben ugyanis a Ptk. 6:7. § (2) és (3) bekezdés alkalmazása is szóba jöhet. Az elektronikus úton tett jognyilatkozat a Ptk. 6:7. § (2) bekezdése alapján akkor felel meg az írásbeliség követelményének, ha a nyilatkozó alá tudja írni a nyilatkozatát, azaz rendelkezik olyan elektronikus aláírással, amely joghatásában azonos a papíron, kézzel megtett aláírással. Az elektronikus úton tett jognyilatkozat akkor is írásbelinek minősül, ha a Ptk. 6:7. § (3) bekezdése imént említett hármas kritériumának megfelel.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014. július 23-án fogadta el a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló rendeletét (a továbbiakban: eIDAS-rendelet), amely változást hozott a korábbi, irányelvi szintű és ezt implementáló nemzeti szabályozáshoz képest. Az eIDAS-rendelet alapján az „elektronikus aláírás” olyan elektronikus adat, amelyet más elektronikus adatokhoz csatolnak, illetve logikailag hozzárendelnek, és amelyet az aláíró aláírásra használ. Ahogyan Angyal Zoltán említi, „2017. október 25-én az Európai Parlament strasbourgi székhelyén került sor első alkalommal arra, hogy egy uniós jogalkotási aktust elektronikusan írjanak alá. [...] Az ünnepélyes aláírás azt volt hivatott jelképezni, hogy az uniós intézmények közös erővel munkálkodnak azon, hogy a digitális átalakulás valósággá váljon. Emellett példázza az EU az iránti elkötelezettségét is, hogy végrehajtsa az »eIDAS-rendeletet«, vagyis azt az Unió-szerte alkalmazandó rendeletet, amely kiszámítható szabályozási környezetet teremt a vállalkozások, a polgárok és a hatóságok közötti biztonságos és gördülékeny elektronikus interakciókhoz.”⁵

Az eIDAS-rendelet kétféle elektronikus aláírást határoz meg, a fokozott biztonságú elektronikus aláírást és a minősített elektronikus aláírást. A rendelet 26. cikke szerint a fokozott biztonságú elektronikus aláírás követelménye, hogy az kizárólag az aláíróhoz köthető; alkalmas az aláíró azonosítására; olyan, elektronikus aláírás létrehozásához használt adatok felhasználásával hozzák létre, amelyeket az aláíró nagy megbízhatósággal kizárólag saját maga használhat; olyan módon kapcsolódik azokhoz az adatokhoz, amelyeket aláírtak vele, hogy az adatok minden későbbi változása nyomon követhető. A minősített elektronikus aláírás olyan, fokozott biztonságú elektronikus aláírás, amelyet minő-

sített elektronikus aláírást létrehozó eszközzel állítottak elő, és amely elektronikus aláírás minősített tanúsítványán alapul.

Az eIDAS-rendelet 25. cikke foglalkozik az elektronikus aláírás joghatásával. Ennek (2) bekezdése rögzíti, hogy a minősített elektronikus aláírás az, ami a saját kezű aláírással azonos joghatású. Az eIDAS-rendelet alapján az elektronikus úton tett jognyilatkozat a Ptk. 6:7. § (2) bekezdése elvárásának akkor felel meg, ha azt minősített elektronikus aláírással látták el. Bár az eIDAS-rendelet főszabályként – valamennyi tagállamra kiterjedően – a minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentumot tekinti írásbelinek, de a tagállami szabályozásra bízva a fokozott biztonságú aláírás elismerését a tagállamon belül az írásbeliség fennállásához.

Jelenleg sem a Ptk., sem annak végrehajtási rendelete nem tartalmaz kifejezett utalást arra, hogy a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentum is megfelel a sajátkénti aláírásnak, ezzel az írásbeliség kritériumának. Ugyanakkor a Ptk. 6:7. § (3) bekezdésébe foglalt, az írásbeliség kritériumaként megfogalmazott három feltételt a fokozott biztonságú elektronikus aláírás – jellemzői alapján – teljes mértékben lefedi, így megállapítható, hogy a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus jognyilatkozat is megfelel a Ptk. írásbeliségi kritériumainak. A Ptk. 6:7. § (3) bekezdése által meghatározott hármas követelménynek való megfelelés akkor vet fel további kérdéseket, ha nem kerül sor elektronikus aláírás használatára. A mai technológiai fejlettség és eszközgazdagság mellett több olyan megoldás is létezik, amelyet alkalmazva az elektronikus aláírás nélkül megtett elektronikus jognyilatkozat megfelel a Ptk. 6:7. § (3) bekezdése szerinti hármas kritériumnak. Például ilyen lehet a személyhez kötött, egyedi azonosítóval rendelkező fél weboldalon (honlapon) keresztül tett, rögzített, lementhető nyilatkozata.⁶

A leírtak tükrében nem értünk egyet a PJD 2018.4. számú döntésben foglaltakkal, mely szerint írásba foglaltak csupán a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus irat minősül, így elektronikus úton csak ennek alkalmazásával tehetők meg az írásbeli alakhoz kötött nyilatkozatok. Láthattuk, hogy a Ptk. 6:7. § (2) bekezdésének, összhangban az eIDAS-rendelet szabályaival, a minősített elektronikus aláírás felel meg, a Ptk. 6:7. § (3) bekezdése szerint pedig a fokozott biztonságú elektronikus aláírás, továbbá azzal azonos joghatású, más technikai megoldás mellett tett elektronikus jognyilatkozat is írásbelinek minősül.

Az írásbeliség kérdéséhez kapcsolódóan a joggyakorlatban és a szakirodalomban is visszatérő kérdés, hogy az e-mailben közölt jognyilatkozatok mennyiben felelnek meg a Ptk. által szabott írásbeliségi kritériumoknak. A bíróságok megítélése bizony esetről esetre, az adott ügytől és annak körülményeiről függően eltérő. Vékás Lajos professzor szerint „[a]z e-mailben elküldött jognyilatkozat például adott esetben kielégíti ezeket a követelményeket, de csak akkor, ha elektronikus aláírással látják el. E nélkül ugyanis a nyilatkozatot tevő

személye nem azonosítható, csak az elküldés e-postacíme.”⁷ Az IRM Polgári Jogi Kodifikációs és Nemzetközi Magánjogi Főosztálya által 2007-ben készített előkészítő anyag a tervezettel kapcsolatban megállapította, hogy az túl általánosan fogalmaz, nem világos, hogy az e-mail írásbeli jognyilatkozatnak minősül-e.⁸ Kovács Krisztián szerint az e-mailben tett jognyilatkozat írásbelinek minősül.⁹

A BH 2015.310. számú ügyben az eljáró bíróság szerint, amennyiben a hitelező követelésének a vitatása elektronikus úton egyszerű e-mail formájában történik, s az kétséget kizáróan megérkezett a hitelezőhöz, továbbá az eljárásból kitűnik az is, hogy a felek között az elektronikus út volt a bevett kapcsolattartási formák egyike, akkor az állapítható meg, hogy a felek közötti kommunikáció zárt láncolatot alkot, s ezért az adós a közölt vitatásra mint írásban történő vitatásra eredménnyel hivatkozhat. Megjegyezzük, hogy a bíróság az adós védelme érdekében nem átértelmezte, hanem átírta az írásbeliség kritériumait.

A BDT 2018.3931. számú ügyben a bíróság rögzítette, hogy az elektronikus úton tett nyilatkozat akkor minősül írásba foglalt jognyilatkozatnak, ha az alapján a valóság és hamisítatlanság követelményének megvalósulása ellenőrizhető, és egyidejűleg a nyilatkozat megtételének időpontja is azonosítható. Az egyszerű e-mail-üzenetben megküldött vagy az ahhoz mellékletként csatolt helyreigazítási kérelem nem felel meg az írásba foglalt nyilatkozat követelményének, ezért az joghatást nem vált ki. A BDT 2019.3986. számú ügyben az eljáró bíróság kifejtette, hogy az egyszerű, zárt – például banki – rendszeren kívüli e-mail a nyilatkozattevő személyének kétségkívül azonosítására aláírás hiányában nem alkalmas, ezzel pedig az írásbeliség követelményét nem elégíti ki. A BDT 2008.1765. számú ügy konklúziója, hogy az e-mailben megvalósult ajánlatváltás önmagában nem, csupán a fokozott biztonsági elektronikus aláírással aláírt elektronikus dokumentum útján tett nyilatkozatváltás felel meg az írásba foglalt követelményének.

Megemlíthető az Új Ptk. Tanácsadó Testület e körben tett véleménye is, amely két táborra szakadt. A többségi vélemény szerint az e-mailben, ahhoz csatolt file-ban, beszúrt aláírásképfájllal ellátott, szövegszerkesztővel szerkesztett, szerkeszthető vagy nem szerkeszthető formába konvertáltan elküldött, chatfelületen, smsben, a másik fél által rendelkezésre bocsátott platformon elektronikus úton tett nyilatkozatok akkor minősülnek írásba foglaltaknak, ha megfelelnek a Ptk. 6:7. § (3) bekezdésében foglalt követelményeknek. A bíróságnak minden esetben meg kell vizsgálnia és meg kell állapítania, hogy az adott közlési forma az adott körülmények között megfelelt-e ezeknek a feltételeknek. A kisebbségi vélemény nem tartja elfogadhatónak, hogy ugyanazon formában tett elektronikus jognyilatkozat – például az e-mail – az egyik esetben megfelel az írásbeliség követelményének, más esetekben viszont azt nem elégíti ki.

Bár értjük a többségi vélemény mögöttes indokait, azt nem tartjuk minden jogterületen elfogadhatónak, különösen nem a társasági jog területén. Az itt megtett jognyilatkozatoknak és meghozott határozatoknak ko-

moly gazdasági, jogi, pénzügyi, személyi stb. kihatásai vannak, nem célszerű és támogatható olyan megoldás, amely bizonytalan, és annak érvényessége azon múlik, hogyan gondolkodik az e-mailről az adott bíróság. Általában elmondható, hogy az e-mailben megtett jognyilatkozatok nem felelnek meg az írásbeliség kritériumának, mert nem azonosítható be egyértelműen a nyilatkozattevő, ugyanis az e-mail-címről és a begépelte esetleges aláírásról nem mondható el, hogy az nagy megbízhatósággal kizárólag a nyilatkozattevőé; továbbá a szöveg ugyan rögzített (visszaadja a tartalmát), de könnyen megváltoztatható úgy, hogy a változtatás nem észlelhető, ezért nem alkalmas a tartalom „változatlan” visszaidézésére (lásd a Ptk. és az eIDAS-rendelet kritériuma). Egyedül a nyilatkozattétel időpontja az, ami talán egzaktan megállapítható. A Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének három kritériumából kettő tehát nem biztosított.

A dilemmát a társasági jog területén részben megoldani látszik a Ptk. 2022. január 1-jén hatályba lépő új rendelkezése, a Ptk. 6:7. § (3a) bekezdése, amely rögzíti, hogy „ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, [...] társasági jogi [...] jogviszonnyal összefüggésben elektronikus úton tett jognyilatkozat kizárólag akkor minősül írásba foglaltnak, ha annak tartalma írásjegyekkel rögzített és eleget tesz az elektronikus okirat létrehozására irányadó jogszabályi követelményeknek”. A módosításhoz fűzött indoklás szerint lehetőség van a Ptk. e szabályától való eltérésre azon meghatározott jogviszonyokban, illetve egyes ágazati jogterületeken, ahol a jogviszony-specifikus jelleg miatt ez indokolt. A Ptk. 6:7. § új (3a) bekezdésének célja annak egyértelművé tétele, hogy az említett jogviszonyokra irányadó jogszabályi követelményeknek megfelelően létrehozott elektronikus okirat az írásbeliség feltételeit kielégíti, további bírói mérlegelést e tekintetben az alakosság megítélése nem igényel. Az említett ágazati jogszabályi rendelkezések szerint elektronikus okiratba foglalt, írásjegyekkel rögzített tartalommal létrejött jognyilatkozat – a Ptk. 6:7. § (3) bekezdésétől eltérően – törvény erejénél fogva írásba foglaltnak minősül. Az ágazati jogszabályi rendelkezések megsértésével vagy nem írásjegyekkel rögzített tartalommal létrehozott okiratban megtett jognyilatkozat ebből következően nem minősül írásba foglaltnak, és ez esetben a Ptk. 6:7. § (3) bekezdése szerinti feltételek sem képezik vizsgálat tárgyát. A Ptk. 6:7. § új (3a) bekezdésében nem említett jogviszonyokkal összefüggésben elektronikus úton tett jognyilatkozat írásbeliségének vizsgálata változatlanul a Ptk. 6:7. § (3) bekezdése szerint történik.

A joggyakorlatban – jellemzően a sajtó-helyreigazítással kapcsolatos perekben – visszatérő kérdés, hogy az e-mailhez csatolt jognyilatkozatok írásbeli nyilatkozatnak minősülnek-e. A papíron tett írásos jognyilatkozatok technikailag akkor továbbíthatók elektronikus úton, ha azokat digitalizálják (például lefényképezik, szkennelik stb.). A faxon történő továbbítás is lényegében másolás. Megvalósult tehát az írásbeliség, azonban nem az eredeti jognyilatkozat, hanem annak másolata, méghozzá nem hiteles másolata kerül megküldésre. Megjegyezni kívánjuk, hogy a Ptk. anyagi jogi természetéből fakadóan az írásbeliséget kívánja meg, és nem

foglalkozik a bizonyító erő kérdésével. Megítélésünk szerint nem ez a valódi jogkérdés, mégis a polémia konklúziója miatt itt hivatkozunk rá.

A BDT 2018.3931. számú ügyben a bíróság felismerte az e-mailben tett jognyilatkozat és az e-mail mellékleteként megküldött jognyilatkozat közötti különbséget. Az aláírt, papíralapú írásbeli jognyilatkozat szkennelt példányának e-mailhez történő mellékelése annak elektronikus úton történő megküldését jelenti. Az első- és másodfokú bíróság az ügyben eltérően ítélte meg azt, hogyan kell a szkennelt nyilatkozatot minősíteni. Az elsőfokú bíróság szerint az megfelel az írásbeliség követelményének, míg a másodfok szerint nem, mert azt elektronikus aláírással kellett volna ehhez ellátni. Ugyanezzel a problémával foglalkozik a Fővárosi Ítéltábla Pf.20.528/2016/5. számú, a Fővárosi Ítéltábla Pf.21.520/2015/4. számú és a Fővárosi Ítéltábla Pf.20.821/2014/4. számú határozata, valamint a BH 2006.324. számú jogeset is. A BDT 2016.3609. számú döntés szerint az e-mail útján továbbított helyreigazítási kérelem akkor felel meg az írásbeliség törvényi követelményének, ha azt fokozott biztonságú elektronikus aláírással írják alá.

A BDT 2021.4323. számú ügyben a bíróság arra jutott, hogy ha a jogszabály a jognyilatkozat megtételére írásbeli formát rendel, az elektronikus úton megküldött nyilatkozat tekintetében egyedileg kell vizsgálni, hogy az a tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában történő-e. Írásbelinek minősítette azt a sajtó-helyreigazítás közvétele iránti kérelmet, amelyet a jogában sértett e-mail csatolmányaként egy olyan dokumentum változtathatatlan másolatként továbbított, mely tartalmazta a jognyilatkozatot, keltezéssel és a nyilatkozó saját kezű aláírásával. A bíróság álláspontja szerint egy aláírt (keltezéssel ellátott) és utóbb elektronikussá alakított (vagyis beszkenelt) nyilatkozat a Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének minden fogalmi elemét kimeríti, írásbeli jellege nem lehet vita tárgya. Minderre tekintettel az ítéltábla el kívánt térni a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Pfv.IV.21.360/2017/4. számú határozatában megfogalmazott azon gyakorlattól, mely szerint a sajtó-helyreigazítási eljárásban az előzetes helyreigazítási kérelem elektronikus úton csak akkor minősül írásban előterjesztettnek, ha a kérelmet fokozott biztonságú elektronikus aláírással látták el. A papíralapon tett jognyilatkozat másolatának képzésével egy PDF-kiterjesztésű dokumentum készült, mely formátumánál fogva nem módosítható. Ezt az elektronikus dokumentumot juttatta el a felperes az alperesi szerkesztőséghez. Az így elküldött elektronikus dokumentum – a fenti technika (fotómásolat) folytán – az aláírt és kétségtelenül írásbelinek minősülő jognyilatkozat valamennyi jellemzőjét (az aláíró azonosíthatósága, a tartalom változatlan visszaidézhetősége, a nyilatkozattétel időpontja) változatlanul hordozta, a közlési forma az írásbeli nyilatkozat fenti jellemzőit nem rontotta le. A valóság, hitelesség és a nyilatkozattétel időpontja kapcsán a perben sem merült fel kétség. Nincs jogszabályi alapja annak a különbségtétel-

nek, hogy egy hagyományos írásjeggyel készült, a nyilatkozatot tevő aláírásával ellátott irat miatt alkalmas joghatás kiváltására, amennyiben postai úton jut el a címzetthez, és miért nem, ha mindez elektronikus hálózaton keresztül történik. Az idézett bírósági döntéssel, annak levezetésével egyetértünk.

3. A társasági jognyilatkozatok és határozatok közlése

A Ptk. 3:91. § (2) bekezdése nemcsak a társasági jognyilatkozatok és határozatok formájára, hanem azok közlésének módjára vonatkozóan is tartalmaz szabályokat. A 3:91. § (4) bekezdése szerinti postai küldésre vonatkozó kitétel alapján mondhatjuk, általánosan elfogadott, hogy a postai út a létesítő okirat minden további kikötése nélkül érvényesülő elküldési mód. Az ismertett általános érvényű szabálytól a Ptk. olykor maga is eltér, amit a Ptk. 3:93. § alapoz meg; a jognyilatkozatok közlését illetően találunk kivételes szabályokat: például az nyrt. esetében, ahol a közgyűlésre szóló meghívót a közgyűlés kezdő napját legalább harminc nappal megelőzően, a társaság honlapján kell közzétenni;¹⁰ a zrt.-nél, ahol azoknak a részvényeseknek, akik ezt kívánják, a meghívót elektronikus úton kell megküldeni,¹¹ ugyanígy nyrt.-nél azoknak a részvényeseknek, akik ezt kívánják, a közzeendő közgyűlési anyagokat a közgyűlési anyagok nyilvánosságra hozatalával egy időben elektronikus úton is meg kell küldeni.¹²

A Ptk. 3:91. § (2) bekezdése lehetőséget biztosít az elektronikus megküldésre is, feltéve, ha ezt a társaság létesítő okirata lehetővé teszi, és meghatározza ennek feltételeit és módját. A létesítő okiratban rendelkezni kell tehát arról, hogyan történhet az elektronikus közlés (például e-mail, Messenger- vagy Viber-üzenet, sms, fax), igazodva a nyilatkozattétel módjához és az érintettek technikai lehetőségeihez, valamint felkészültségéhez. Szabályozni kell azt is, hogy mikor tekinthető közöltnek a nyilatkozat (e-mail esetében lehet visszajelzést kérni, egyes alkalmazások esetében maga a rendszer ad erről visszajelzést). Elengedhetetlen az is, hogy az érintettek megadják a közléshez szükséges címeiket, adataikat (e-mail-cím, telefonszám stb.). Jellemzően ha a létesítő okirat megengedi egy jognyilatkozat vagy határozat elektronikus úton történő megtételét, akkor lehetővé kell tennie annak elektronikus úton történő közlését is, mert az elektronikus jognyilatkozat rendszerint vagy nem alakítható át papíralapúvá, vagy papíralapúvá alakítása esetén elveszíti eredeti jellegét.¹³ A Korm. rendelet lehetővé teszi az elektronikus hírközlési eszközök (konkrétan e-mail) útján történő közlést, akkor is, ha a létesítő okirat erről nem rendelkezik.

4. Az ülés tartása nélküli döntéshozatal

A Ptk. a jogi személy általános szabályai cím alatt szól átfogóan a döntéshozó szerv határozatai meghozatalának módjáról, amely történhet ülésen vagy ülés tartása nélkül (Ptk. 3:20. §). Nyrt. esetében nem lehet közgyűlés tartása nélkül határozatot hozni [Ptk. 3:268. § (3) bekezdés]. A Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz

ehhez azt a magyarázatot fűzi, hogy nyrt. esetében általában nem valósítható meg az, hogy a határozati javaslatot minden taghoz eljuttassák, lehetővé téve a döntésben való részvételt.¹⁴

A Ptk. 3:20. § (1) bekezdése szerint ha a létesítő okirat a határozathozatalt ülés tartása nélkül is lehetővé teszi, az ilyen határozathozatalt az ügyvezetés a határozat tervezetének a tagok részére történő megküldésével kezdeményezi. Ezt követően a tagok külön-külön szavaznak.

A gazdasági társaságok közös szabályai között elhelyezkedő, már hivatkozott Ptk. 3:91. §-ból az következik, hogy e döntéshozatalt írásban kell történnie, azaz a határozattervezetet és a szavazatokat is írásba kell foglalni és ilyen módon megküldeni. A Ptk. itt nem szól arról, hogy van-e lehetőség a digitális technológiák alkalmazására, azonban figyelemmel a Ptk. 3:91. § (2) bekezdésére (jognyilatkozatok elektronikus úton is megtehetőek), valamint a Ptk. 3:4. § (2) bekezdéséből fakadó diszpozitivitásra, a létesítő okirat rendelkezhet a digitális technológiák alkalmazásáról.

A Korm. rendelet lehetővé teszi az ülés tartása nélküli döntéshozatalt és a jognyilatkozatok elektronikus úton történő megtételét, sőt e-mail útján történő közlést akkor is, ha a létesítő okirat ennek lehetőségéről nem rendelkezik vagy nem így rendelkezik, például engedi az ülés nélküli döntéshozatalt, de nem szól az elektronikus út lehetőségéről. A Korm. rendelet intézkedik arról is, hogy az elektronikus eszközzel tett jognyilatkozat mikor tekinthető írásbelinek: a jogi személy (gazdasági társaság) és a jogi személy tagnak a jognyilatkozatát minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással, ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés-szolgáltatással való hitelesítéssel kell aláírnia. A természetes személy tag elektronikus aláírására nem köteles, azonban a jognyilatkozatnak a tag azonosíthatóságához szükséges adatokat tartalmaznia kell.

Az ülés tartása nélküli döntéshozatal során a tagok, részvényesek számára a határozattervezet kézhezvételétől számított legalább nyolcnapos határidőt kell biztosítani, hogy szavazatukat megküldjék az ügyvezetés részére. A határidő a közléstől indul. Az ülés tartása nélküli döntésnél is figyelni kell a határozatképességre és a szükséges szavazati arány meglétére. A határozatképesség ilyenkor értelemszerűen nem kapcsolódhat a megjelentek által képviselt szavazathoz, csak ahhoz, hogy hány szavazata van összesen a visszajelző tagoknak (szavazó és tartózkodást jelző tagok). Ha azok a tagok, akik részt vettek a döntésben, képviselik a szavazatok több mint ötven százalékát, akkor a határozatképesség fennáll. Ezt követő kérdés, hogy a határozat elfogadásához szükséges mértékű szavazati arány megvalósult-e. A szavazásra megszabott határidő utolsó napját követő három napon belül – ha valamennyi tag szavazata ezt megelőzően érkezik meg, akkor az utolsó szavazat beérkezésének napjától számított három napon belül – az ügyvezetés megállapítja a szavazás eredményét, és azt további három napon belül közli a tagokkal, erre szintén vonatkozik az írásbeliség kritériuma.

A határozathozatal napja a szavazási határidő utolsó napja, ha valamennyi szavazat korábban beérkezik, akkor az utolsó szavazat beérkezésének napja.

5. A tag részvétele a legfőbb szerv ülésén elektronikus hírközlő eszköz útján

A Ptk. 3:111. § (2) bekezdése a gazdasági társaságok közös szabályai között szól annak lehetőségéről, hogy a tag a legfőbb szerv ülésén tagsági jogait személyes részvétel helyett elektronikus hírközlő eszközök igénybevételevel is gyakorolhatja, feltéve, ha a létesítő okirat az igénybe vehető elektronikus hírközlő eszközöket, valamint azok alkalmazásának feltételeit és módját úgy határozza meg, hogy a tagok azonosítása és a tagok közötti kölcsönös és korlátozásmentes kommunikáció biztosított legyen.

A távolról való részvétellel élhetnek csak egyes tagok, az ülés ilyenkor alapvetően személyes jelenlét mellett van összehívva (valójában hibrid ülésről van szó), vagy tartható ún. konferenciaülés, ahol az a kiindulási alap, hogy valamennyi tag elektronikus hírközlési eszköz útján gyakorolja részvételi jogát.

A Korm. rendelet biztosítja ezt a lehetőséget, akkor is, a létesítő okiratban nem szerepel, viszont a vezető tisztségviselőre bízta a részletek meghatározását. A konferenciaülést már eleve ekként kell összehívni, mert annak speciális technikai feltételeit a társaságnak biztosítani kell, egyebekben ugyanúgy kell összehívni és lebonyolítani, mint a közönséges ülést (székhelyre, meghívóval a napirend közzétele mellett), ha a tagok személyesen (esetleg képviselők keresztül), de nem a helyszínen, hanem távolról, valamely technikai eszköz útján vesznek részt az ülésen.

Az igénybe vehető eszközök sokfélék lehetnek, például mobiltelefon, számítógép, illetve más, kép- és hangmegjelenítésre is képes, internetalapú eszközök, és maguk az alkalmazások is (például Skype, Google Meet, Zoom, de lehet videókonferencia stb.). Ha az elektronikus úton történő részvételhez rendelt alkalmazás pénzbe kerül, át kell gondolni, hogy annak költségeit ki viseli. Erről a Korm. rendelet nem szól. Részvénytársaságok esetében a 3:280. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a felmerülő költségeket az rt.-nek (azaz a társaságnak) kell viselnie, azt nem háríthatja át a részvényesekre.

Miután a Korm. rendelet minden jogi személy vonatkozásában engedi a döntéshozó szerv ülésén való digitális eszközökkel történő részvételt, bármely gazdasági társaság esetében lehetőség van erre. Megjegyezzük, hogy a Ptk. a kft. és az rt. esetében tartalmaz erre vonatkozó szabályokat. Az rt.-nél konferenciaülésnek nevezi és szabályozza a döntéshozatal ezen módját,¹⁵ a kft.-nél külön elnevezés nélkül találunk idevágó előírásokat.

6. A társasági határozatok bírósági felülvizsgálata

A Ptk. a jogi személyek általános szabályai között szól a határozatok bírósági felülvizsgálatáról. Erre akkor van lehetőség, ha a határozat jogszabályba vagy létesítő ok-

iratba ütközik. A kérelem a gazdasági társaság bármely szerve (legfőbb szerv, felügyelőbizottság, ügyvezetés) által hozott határozat hatályon kívül helyezésére irányulhat. A társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perekben a társasági határozat hatályon kívül helyezését a határozat tartalmának jogszabályba vagy társasági szerződésbe ütközésén kívül (tartalmi érvénytelenség), a határozat meghozatalát megelőzően vagy a határozat meghozatala során megvalósított valamely eljárási szabálysértés is eredményezheti (alaki vagy formai érvénytelenség).

A jogszabályba – közelebről a Ptk.-ba – ütközés minden olyan esetben megvalósul, amikor a Ptk. által adott felhatalmazási körben a létesítő okirat rendelkezése nélkül történik a döntés vagy annak közzétele. Ilyenek például a következők:

- A digitális módon megszövegezett határozat, jognyilatkozat nem felel meg az írásbeliség követelményének, illetve nem teszi lehetővé a létesítő okirat a jognyilatkozatok, határozatok elektronikus úton történő megtételét. Itt jegyezzük meg, hogy a Debreceni Ítéltábla Pf.20.027/2021/5. számú döntésében kimondta, hogy a Ptk. 3:91. § (2) bekezdése alapján a társasággal kapcsolatos jognyilatkozat akkor tehető meg vagy közölhető elektronikus hírközlő eszközök útján, ha ezt a társaság létesítő okirata lehetővé teszi és meghatározza ennek feltételeit és módját. Az egyszerű e-mail üzenetben megküldött nyilatkozat nem felel meg az írásba foglalt nyilatkozat követelményének, ezért az joghatást nem vált ki.¹⁶

- A jognyilatkozat vagy határozat elektronikus úton került kiküldésre, de ezt a létesítő okirat nem teszi ezt lehetővé.¹⁷

- Az írásbeli (beleértve az elektronikus formát is) határozathozatal szabálytalanul lett lebonyolítva, illetve a létesítő okirat nem tette lehetővé az elektronikus úton történő jognyilatkozattételt

- Konferenciaülést tartottak a létesítő okirat felhatalmazása nélkül.

- A társaság tagja elektronikus hírközlő eszköz útján vett részt az ülésen a létesítő okirat felhatalmazása nélkül stb. (érintheti a határozatképességet és a szavazati arányt is).

- A konferenciaülésről nem készült felvétel, illetve jegyzőkönyv stb.

A Korm. rendelet igyekszik e szabályok méregfogát kihúzni. A Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy a döntéshozó szervnek a Vmtv.¹⁸ vagy a Korm. rendelet rendelkezéseinek megfelelően hozott határozata bírósági felülvizsgálata során az érintett határozat bírósági hatályon kívül helyezésére annak létesítő okiratba ütközése miatt nem kerülhet sor, ha a határozat kizárólag a veszélyhelyzetben alkalmazandó jogszabályi rendezések alkalmazása miatt ütközik a létesítő okiratba. Egyszerűen szólva: ha egy gazdasági társaság él a Korm. rendelet adta lehetőségekkel, és e lehetőséget egyébként a Ptk. elvárása ellenére a létesítő okirat nem tartalmazza vagy másként tartalmazza, a társaság határozatát nem lehet emiatt hatályon kívül helyezni.

Természetesen ha egyéb jogsértés is felmerül, akkor helye van a határozat bírósági felülvizsgálásának és akár hatályon kívül helyezésének.¹⁹

A Ptk. maga is nyújt orvosolhatósági lehetőséget. Nem feltétlenül érvénytelen tehát minden szabálytalanul meghozott határozat, utólagos orvoslásnak is helye van.²⁰ Ha a határozat jogszabályt sért vagy a létesítő okiratba ütközik, a bíróság a határozatot hatályon kívül helyezi és szükség esetén új határozat meghozatalát rendeli el. A határozat hatályon kívül helyezését kimondó bírósági ítélet hatálya a határozat felülvizsgálatának kezdeményezésére jogosult, de perben nem álló más személyekre is kiterjed. Ha a jogszabálysértés vagy a létesítő okiratba ütközés nem jelentős és nem veszélyezteti a jogi személy jogszerű működését, a bíróság csak a jogsértés tényét állapítja meg [Ptk. 3:37. § (3) bekezdés].²¹

III. ÖSSZEGRÉS

A Korm. rendelet a Ptk. eszközkészletét alkalmazta/alkalmazza, és azt jól ki is használta, úgymint ülés tartása nélküli döntéshozatal, elektronikus hírközlési eszközök útján történő részvétel a legfőbb szerv ülésén, elektronikus hírközlési eszközökkel történő jognyilatkozattétel, rögzített határozat és a jognyilatkozatok, határozatok e-mail útján történő továbbítása. A Korm. rendelet szövegezése a vizsgált területen alapvetően világos, követhető, csak néhol mosódnak el a kontúrok (például tehető-e elektronikus hírközlési eszköz útján jognyilatkozat vagy csak küldhető). A Korm. rendelet mértékkel avatkozik be a társaságok megszokott életébe és határoz meg ideiglenes szabályokat, azért, hogy a Ptk. által a létesítő okiratok felhatalmazásához kötött, de egyébként a Ptk.-ban biztosított technológiai és egyéb lehetőségekkel e megkötés nélkül is lehessen élni, továbbá hogy a létesítő okirat szabályozásának hiányában a szükséges technikai háttér megadja.

- 1 McKinsey & Company: How COVID-19 has pushed companies over the technology tipping point – and transformed business forever 2020, www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/how-covid-19-has-pushed-companies-over-the-technology-tipping-point-and-transformed-business-forever.
- 2 Kérdés, ki jelöli ki az ülés levezetésére a vezető tisztségviselőt. Következtesebb lett volna, ha a Korm. rendelet itt is a munkáltatói jogok gyakorlására feljogosított vezető tisztségviselőre bízta ezt.

- 3 Korm. rendelet 7. § (2) bek.
- 4 Az első két bekezdés a jogi személyek számára elektronikus aláírást vagy hitelesítést írt elő, rájuk tehát a (3) bek. nem vonatkozhat.
- 5 Angyal Zoltán: Úton a digitális egységes piac felé. Miskolci Jogi Szemle, 2020/3. 8.
- 6 Lásd ehhez Zódi Zsolt: A digitalizáció hatása a jogász szakmára. Gazdaság és Jog, 2018/12. 8.; Czirik Andrea – Nyerges Éva: Digitalizáció a munkajogban. Munkajog, 2018/3. 35–36.
- 7 Vékás Lajos: Szerződési jog. Általános rész. ELTE Eötvös, Budapest, 2016, 29.
- 8 Észrevételek az Új Polgári Törvénykönyv közzétett tervezetéhez. In A 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítő anyagai II. Magyar Közlöny- és Lapkiadó, Budapest, 2017, 100.
- 9 Kovács Krisztián: Írásbeli forma az új Ptk.-ban. Polgári Jog, 2016/2.
- 10 Ptk. 3:272. § (1) bek.
- 11 Ptk. 3:271. § (2) bek.
- 12 Ptk. 3:272. § (4) bek.
- 13 Lásd még ehhez a II.2. pontban az e-mail útján megküldött, szkennelt írásbeli jognyilatkozatokról írtakat.
- 14 Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, 477.
- 15 Ptk. 380–381. §.
- 16 A jogvita háttérében az állt, hogy alperes 2020. június 11. napján e-mailt küldött a felperesnek, amelyben 2020. június 30-án 11 órára az alperes székhelyére taggyűlést hívott össze. A taggyűlésen hozott határozatokat felperes megtámadta, mert a meghívó nem felelt meg az írásbeliség követelményének.
- 17 A Fővárosi Ítéltábla Gf.40.538/2016/7. számú határozatának alapját képező ügyben a társaság jognyilatkozatát, közelebbről a taggyűlési meghívót azért támadta a felperes, mert az e-mailben lett közölve, és az elektronikus úton történő kommunikáció lehetőségét a létesítő okirat nem tartalmazta. Az fel sem merült, hogy az e-mailben megírt meghívó nem felel meg az írásbeliség követelményének.
- 18 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készségről.
- 19 Lásd a Fővárosi Ítéltábla Gf.40.101/2021/5. számú ítéletét, amely szerint az ülés tartása nélküli döntés nem sérti a Ptk.-t, mert az a Korm. rendelet felhatalmazásán alapult, de megsértette pl. a határozatképeség szabályait.
- 20 Lásd Ptk. 3:17. § (5)–(6) bek. és 3:111. § (3) bek.
- 21 Lásd erről Barta Judit: A gazdasági társaság határozatainak bírósági felülvizsgálata és annak elhatárolási kérdései a Ptk., a Ctv. és a bírói gyakorlat alapján. Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2018, https://akk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Opuscula_Civilia_2018_Barta_Judit.pdf.